

L'assignació de gènere gramatical en una mostra de manlleus incorporats al català

Ton Artigas Comaposada

Filologia Catalana, Universitat de Barcelona

ton99ac@gmail.com

Els manlleus incorporats al català adopten un gènere gramatical masculí o femení, o tots dos, en funció d'un seguit de factors. En aquest treball s'analitza quin gènere adopten i es determina quins factors hi influeixen i amb quin grau, mitjançant dos tipus d'enquestes: una de percepció i una de producció, fetes en 24 informants, de 20 a 32 anys, parlants de català central.

Els factors que influeixen en l'assignació de gènere i que s'han tingut en compte es divideixen, d'acord amb la bibliografia (Ibrahim 1973, Poplack et al. 1982, Corbett 1991), en els relatius al contingut semàntic i en els relatius a la forma. D'entre els primers, s'han considerat tres factors: *mot equivalent* (el mot genuí de la llengua d'arribada amb significat similar o equivalent, com ara *termini* en relació amb *deadline*); *mot genèric* (l'hiperònim del manlleu, el mot de caràcter general al qual s'associa el manlleu, com ara *pel·lícula* en relació a *biopic*); *mot parella* (mot que sol acompanyar el manlleu i que conforma el que s'anomena una *parella lèxica*; per exemple, *connexió* en relació amb *wi-fi*, *connexió wi-fi*). D'entre els relatius a la forma, s'han pres en consideració quatre factors: *terminació ortogràfica* (referent a la grafia final del manlleu; la *-k* a *network*); *terminació fònica* (si el mot acaba en consonant o en vocal); *pseudoterminació* (referit a la coincidència formal entre la terminació del manlleu i una marca flexiva del català; per ex. *tempura* acaba en *-a* i doncs coincideix formalment amb */a/*); *pseudosufix* (que, semblantment, es relaciona amb la coincidència formal entre l'acabament del manlleu i un sufix propi del català; per ex. *magret* acaba en una seqüència que coincideix amb el sufix *-et*).

Per a l'anàlisi, s'han creuat les dades entre els resultats i els factors que hi poden influir: d'aquesta manera s'han obtingut resultats que en alguns casos són rellevants. El més important, la incidència del *mot equivalent*: l'adaptació flexiva dels manlleus tendeix al masculí quan el mot equivalent és masculí, i al femení si el mot equivalent és femení.

A partir dels resultats obtinguts, en el treball es proposa la jerarquia de factors següents ordenats en funció de la incidència que tenen en l'assignació de gènere:

mot equivalent en la llengua d'arribada > mot genèric (hiperònim) > terminació ortogràfica ~ pseudosufix > terminació fònica ~ pseudoterminació

El treball també discuteix com els factors semàntics presenten tendències menys marcades que els formals, però donen compte del gènere d'un major nombre de manlleus. Els factors formals presenten tendències més marcades però abasten grups més reduïts de manlleus. En altres paraules, un manlleu sempre està associat a un determinat gènere pels factors semàntics, i, doncs, com que aquests factors sempre hi són, diem que donen compte del gènere d'un major nombre de manlleus; en canvi, els factors formals no sempre es troben en tots els manlleus; per ex., pot ser que un manlleu no tingui cap pseudosufix.

Paraules clau: gènere gramatical, assignació de gènere, manlleus, percepció, producció

Referències essencials:

CORBETT, G. (1991). *Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.

IBRAHIM, M. H. (1973). *Grammatical gender: its origin and development*. Paris – La Haia: Mouton.

POPLACK, S.; POUSADA, A.; SANKOFF, D. (1982). «Competing influences on gender assignment: variable process, stable outcome». *Lingua*, vol. 57, pàg. 1–28. Amsterdam: Elsevier.